

M.p.11.XII.43r.

Londyn, dnia 11.XII.43r. Wickham Steed, przegląd
tygodniowy.

Trudno się uskarżać na brak materiału do omówienia w ciągu ostat. 10-ciu dni. Należałoby się nam raczej dłuższa pauza, by móc go przetrwać i prze-
myśleć. Pierwsze wrażenie ogólne, to zasadniczo
różnica między obecnym okresem a stosunkami
w czasie poprzed. wojny światowej. Oczywiście i
wówczas częste bywały konferencje i pogawędki
między przedstawicielami sojuszników, nie było
jednak ani śladu tej solidarności w ich postępo-
waniu co obecnie. Pamiętam ówczesne określenie,
które słyszałem z ust jednego z wyższych urzędni-
ków. Twierdził on, że każda konferencja służyła
pierwszemu z dwóch celów: wzajemne targi, a trzeci
celem na wywołanie jakiejś formuły, któraby mar-
kowała przed światem jedynomyślność uczestników,
jakiej w rzeczywistości wogóle nie było.
Nawet po przystąpieniu USA. do wojny w kwietniu
1917 r. więcej było nieporozumień, niż zgody.
USA. wystąpiły wprawdzie w charakterze jednego
z głównych mocarstw sprzymierzonych, ale nie były
i nigdy nie stały się sojusznikiem. Jeździł wpraw-
dzie do Waszyngtonu Lord Balfour, by z prez. Wilso-
nem uzgodnić sposób ominięcia błędów, które potem
popełniono. Prezydent Wilson ze swej strony wysy-
łał do Europy pułkownika House w charakterze, jak
spec. ambasadora z misją naoliwienia trybów mocno
rozklekotanej maszyny, ale mimo wszystko tak nie-
wiele było prawdziwej jedności, że dopiero w marcu
1918 r. po przełamaniu frontu ang. przez Luden-
dorffa doszło na nadzwyczajnym zebraniu sojuszników
do utworzenia jednolitego dowództwa pod kierownictwem
Foch'a. Warto przytym przypomnieć, że w czasie ow-
kiej konferencji Petain, który był wówczas głównodo-
wodzącym armii franc. żądał przerzucenia armii